

Dr hab. Violetta Wróblewska, prof. UMK
Dziekan Wydziału Humanistycznego UMK

Dr hab. Andrzej Moroz, prof. UMK
Prodziekan ds. współpracy z zagranicą,
organizacji i rozwoju

Raport z hospitacji zajęć i ankiet studenckich za rok akademicki 2019/2020

W roku akademickim 2019/2020 na Wydziale Humanistycznym przeprowadzono hospitacje około 50 zajęć w semestrze zimowym. Z powodu pandemii przez cały semestr letni proces hospitacji był zawieszony. Wszystkie wizytowane zajęcia zostały ocenione bardzo wysoko. W kilku przypadkach w protokołach hospitacji pojawiły się komentarze sygnalizujące istotne problemy, z którymi muszą się mierzyć nauczyciele akademicy i studenci. Część z nich znajduje odzwierciedlenie także w ankietach:

- specyfika komunikacji interkulturowej na zajęciach z udziałem studentów zagranicznych (zwłaszcza oczekiwania studentów w zakresie informacji zwrotnej);
- trudności spowodowane organizacją przestrzeni w salach dydaktycznych (przyśrubowane krzesła i pulpity) i awariami sprzętu multimedialnego w Collegium Humanisticum;
- konieczność większej dbałości o bieżącą weryfikację efektów na zajęciach;
- dostosowanie tempa wypowiedzi prowadzącego do możliwości percepcyjnych studentów i ich poziomu znajomości języka;
- udoskonalenie i urozmaicenie metod pracy zachęcających do aktywności i interakcji;
- zwrócenie uwagi na odpowiednią dokumentację procesu dydaktycznego, w tym dostępność aktualnych sylabusów zawierających szczegółowe informacje dotyczące zajęć w danym cyklu. (Ta kwestia pojawia się także w ankietach. Konieczne jest jasne opisanie form zaliczeń, kryteriów ocen, precyzyjne określenie poleceń i terminów wykonywania zadań).

Kierownicy katedr i koordynatorzy kierunków dokonali w listopadzie br. analizy ankiet zajęć dydaktycznych za rok akademicki 2019/2020. Zbiorcze wyniki analiz zostały przekazane w pierwszej kolejności prodziekanowi ds. kształcenia. Kierownicy katedr odnieśli się do ankiet dotyczących pracowników, których są bezpośrednimi przełożonymi. Koordynatorzy kierunków przeanalizowali ankiety zajęć prowadzonych przez nauczycieli akademickich spoza Wydziału Humanistycznego, pracowników zatrudnionych na podstawie umów cywilno-prawnych i doktorantów.

Podobnie jak w latach ubiegłych w większości przypadków ankiety wskazują, że zajęcia dydaktyczne na Wydziale Humanistycznym są oceniane bardzo dobrze i dobrze. W przypadku stwierdzenia problemów, na podstawie ocen i załączonych w ankietach komentarzy, podejmowane są działania naprawcze:

- analiza problemów przez przełożonych, koordynatorów i prowadzących zajęcia,
- korekty w obsadzie zajęć,
- planowanie zmian programowych,
- przeprowadzanie hospitacji interwencyjnych.

Kierownicy katedr i koordynatorzy podkreślają trwający od wielu lat problem bardzo niskiej zwrotności ankiet i w konsekwencji ich małej reprezentatywności i przydatności jako środka diagnostycznego i jako podstawy do sprawiedliwej oceny pracy dydaktycznej nauczycieli akademickich. Problem ten jest tym bardziej istotny, że – jak zauważa jeden z kierowników – „w ankietach biorą udział studenci, którzy bardzo pozytywnie albo bardzo negatywnie oceniają zajęcia”. Co więcej, w roku akademickim 2019/2020 w semestrze letnim odnotowano wyraźny spadek zwrotności (i tak bardzo niskiej). Jest to najprawdopodobniej wynikiem przejścia na tryb pracy zdalnej od marca z powodu pandemii. Na podstawie przytaczanych przez analizujących ankiety komentarzy można stwierdzić, że studenci mieli wątpliwości co do adekwatności pytań zawartych w ankietach w odniesieniu do form pracy wymuszonych nagłym zawieszeniem normalnego funkcjonowania uczelni w semestrze letnim. Należy też zaznaczyć, że z powodu pandemii nie odbyło się doroczne spotkanie prodziekanów ze studentami w sprawie procedury ewaluacji zajęć dydaktycznych, co prawdopodobnie nie pozostało bez wpływu na zwrotność ankiet w semestrze letnim.

Innym problemem obniżającym przydatność ankiet w procesie obsady zajęć i oceny działalności dydaktycznej pracowników jest termin, w którym zostają one udostępnione przełożonym i koordynatorom kierunku. Zapoznając się z ankietami w listopadzie, nie mogą oni dokonać już ewentualnych korekt w przydziałach zajęć i innych aspektach organizacji procesu dydaktycznego w rozpoczętym roku akademickim. Zmiany wynikające z analizy ankiet są w tej sytuacji wdrażane dopiero od następnego roku, co powoduje, że studenci często nie mają możliwości stwierdzenia, że wyrażane przez nich opinie mają wpływ na działania zapewniające wysoką jakość kształcenia i że spotykają się z odpowiednią reakcją władz wydziału na zgłaszane przez nich problemy, rekomendacje i oczekiwania.

O ile tryb zdalny w semestrze letnim spowodował obniżenie zwrotności ankiet (oraz mniejszą liczbę zamieszczanych w nich komentarzy), w większości przypadków nie wpłynął on znacząco na oceny zajęć i ich poszczególnych komponentów. Wśród problemów związanych z pracą zdalną, wyłaniających się z komentarzy w ankietach, pojawia się (w odniesieniu do kilku wykładowców) kwestia braku dostępności pracownika na konsultacjach, utrudnionego kontaktu z nauczycielami w ciągu semestru i/lub nieregularnego prowadzenia zajęć w semestrze letnim. W odniesieniu do tego ostatniego problemu należy zauważyć, że – oprócz kilku skrajnych przypadków (np. ograniczenie procesu dydaktycznego do przesłania pocztą USOS tematów prac zaliczeniowych) – nieregularność była w znacznej mierze spowodowana koniecznością dostosowania się do zarządzeń wydawanych kilkakrotnie w ciągu semestru i obowiązujących tymczasowo w krótkich okresach.

Z ankiet wynika, że w trakcie pracy zdalnej studenci preferowali zajęcia prowadzone synchronicznie. Takie formy pracy są też rekomendowane w bieżących roku akademickim. Natomiast w ubiegłym semestrze często praca synchroniczna okazywała się niemożliwa (zwłaszcza w początkach pandemii) z powodu braku przygotowania merytorycznego, technicznego i sprzętowego zarówno po stronie studentów, jak i wykładowców. Na podstawie ankiet można stwierdzić, że studenci doceniali różnorodność stosowanych przez wykładowców rozwiązań w realizacji zdalnej programu i na ogół byli zadowoleni z możliwości korzystania z różnych platform internetowych. Uwagi na temat semestru zdalnego wskazują na konieczność rozwijania przez pracowników i studentów umiejętności wykorzystywania narzędzi e-learningowych i większej dbałości o systematyczność pracy zdalnej (w tym przekazywanie informacji zwrotnej), urozmaicanie jej form, poszukiwanie rozwiązań aktywizowania studentów w ramach ćwiczeń synchronicznych i asynchronicznych.

Niezależnie od kontekstu pracy zdalnej kwestią przewijającą się w wielu analizach, podobnie jak w roku 2019, jest niższa – w stosunku do wyniku innych kryteriów ankiety – ocena realizacji programu i efektów zawartych w sylabusach oraz punktu numer 9: „To były

wartościowe zajęcia”. Skoro zajęcia całościowo są oceniane wyżej niż to kryterium, można przypuszczać, że dla części studentów wartość zajęć jest synonimem ich przydatności praktycznej, która nie jest – w wielu przypadkach – kojarzona z wartością naukową. Dość często w tych punktach pojawia się też odpowiedź „nie mam zdania”. Analizując ten problem, należy więc powrócić do następujących pytań:

- 1) Czy sformułowanie „To były wartościowe zajęcia” jasno określa oceniany aspekt zajęć?
- 2) Czy studenci są odpowiednio zaznajamiani na początku semestru z sylabusami, zwłaszcza z określonymi w nich treściami programowymi i efektami uczenia się?
- 3) Czy sposób zaliczania przedmiotu oraz metody i kryteria oceniania są jasno określone w sylabusach i czy studenci są o tym poinformowani?
- 4) Czy prowadzący wyraźnie wskazują studentom połączenie efektów uczenia się przewidzianych dla danych zajęć z całościowym programem kierunku?
- 5) Czy studenci są właściwie zaznajomieni, zwłaszcza na pierwszym roku pierwszego stopnia, z celami kształcenia na kierunkach o profilu ogólnoakademickim (a nie zawodowym) i uświadomieni, na czym polega specyfika procesu dydaktycznego w połączeniu z badaniami naukowymi na wyższej uczelni.

W kilku przypadkach odnotowano gorsze oceny zajęć powierzanych pracownikom niebędącym etatowymi nauczycielami akademickimi. Dotyczy to przede wszystkim zajęć na kierunku, który jest w trakcie wygaszania. Podobny problem jest sygnalizowany w odniesieniu do pojedynczych zajęć prowadzonych przez doktorantów. Ta kwestia pojawiała się także w komentarzach do zajęć w roku 2018/2019. Należy też odnotować potrzebę zapewnienia ściślejszego połączenia prowadzonej dydaktyki z badaniami, w których specjalizują się nauczyciel akademicy. Stwierdzono, w odniesieniu do kilku ankiet, że brak wyraźnej korelacji pomiędzy nauczaniem przedmiotem (o charakterze praktycznym) a działalnością naukową wykładowcy niekorzystnie wpływa na ocenianą przez studentów jakość prowadzonych zajęć.

Innym czynnikiem negatywnie wpływającym na pracę dydaktyczną jest, jak to podkreśla jeden z kierowników, zbyt duże obciążenia pracowników godzinami ponadwymiarowymi. Tryb pracy zdalnej wiążący się z czasochłonnym procesem przygotowania zajęć pogłębia ten problem. Ponownie pojawia się też opinia o utrudnieniach związanych ze zbyt dużą liczebnością grup ćwiczeniowych. Z komentarzy dotyczących kultury osobistej i komunikacji w czasie zajęć wyłania się też problem, w odniesieniu do pojedynczych przypadków, manifestowania przez prowadzącego własnych opinii światopoglądowych, co niekorzystnie odbija się na relacji wewnątrz grupy i na kontakcie między wykładowcą i studentem.

Podobnie jak w ankietach z roku akademickiego 2018/2019 odnotowano problem nieporozumień pomiędzy studentami a pracownikami zagranicznymi, wynikający prawdopodobnie z różnic kulturowych. Powraca też kwestia konieczności odpowiedniego zaznajomienia zagranicznych pracowników i studentów z zasadami polskiego, obowiązującego na UMK, systemu oceniania zajęć kończących się egzaminem bądź zaliczeniem.

W procedurze ewaluacyjnej kierownicy katedr i koordynatorzy zgłaszają potrzebę:

- zachęcania studentów do wypełnienia ankiet i do zamieszczania w nich komentarzy;
- usprawnienia dostępu koordynatorów do ankiet pracowników spoza wydziału;
- współpracy z innymi wydziałami w zakresie oceny zajęć wspólnych dla wielu kierunków (np. zajęcia modułu nauczycielskiego na s1);
- wdrożenia odrębnego sposobu oceny zajęć na studiach podyplomowych;
- udostępnienia na potrzeby przygotowania statystyk opisowych wyników ankiet w formatach edytowalnych (najlepiej w formacie Excel);
- umożliwienie pracownikom odniesienia się do wyników ankiet i komentarzy w nich zawartych.

Dr hab. Andrzej Moroz, prof. UMK
Prodziekan ds. współpracy z zagranicą, organizacji i rozwoju
Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia
Wydział Humanistyczny UMK
w miejscu

Toruń, 5 stycznia 2021 r.

Dr hab. Violetta Wróblewska, prof. UMK
Dziekan Wydziału Humanistycznego UMK
w miejscu

Dr hab. Arkadiusz Karwacki, prof. UMK
Przewodniczący Uczelnianej Rady ds. Jakości Kształcenia
w miejscu

**Rekomendacje Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia
opracowane na podstawie
studenckich ankiet i hospitacji zajęć prowadzonych
na Wydziale Humanistycznym UMK w roku akademickim 2019/2020**

W nawiązaniu do Zarządzenia nr 255 Rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 18 listopada 2020 r. w sprawie procedury oceny zajęć dydaktycznych na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia – uwzględniając opracowane przez prodziekana ds. kształcenia, dra hab. Piotra Sadkowskiego, prof. UMK, w porozumieniu z kierownikami katedr i koordynatorami kierunków wyniki ankiet studenckich oraz hospitacji zajęć – przygotowała rekomendacje dotyczące usprawnienia procesu dydaktycznego na Wydziale Humanistycznym UMK.

1. Informacja o stanie realizacji rekomendacji (usprawnień) zadeklarowanych w raporcie z roku poprzedniego oraz efektach wdrożenia tych rekomendacji

Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia, odnosząc się do wyników ankiet z ubiegłego roku akademickiego 2018/2019 sformułowała cztery rekomendacje szczegółowe. Przede wszystkim ponawianym od wielu lat postulatem jest działanie na rzecz zwiększenia zwrotności ankiet studenckich. Komisja zasugerowała, aby efekt ten osiągnąć poprzez kontynuowanie corocznych spotkań studentów z władzami dziekańskimi, których celem było omówienie wyników wcześniejszych procesów ankietyzacji oraz zwrócenie uwagi na fakt uwzględniania postulatów studenckich w procesie modyfikacji procesu dydaktycznego. Dodatkowo zwróciła ona uwagę na potrzebę zmiany sposobu wymuszania wypełniania ankiet przez system komputerowy i dopuszczenia w tym zakresie większej swobody. Pierwszy postulat – mimo wielu działań ze strony władz dziekańskich – nie mógł być zrealizowany z uwagi na ograniczenia pandemiczne, drugi zaś został przekazany Uczelnianej Radzie ds. Jakości Kształcenia, gdyż jego rozwiązanie wymaga rozstrzygnięć na szczeblu rektorskim.

Komisja wypowiedziała się także w ramach proponowanych rekomendacji odnośnie szczegółowych postulatów studentów, w tym ich prośby o zwracanie większej uwagi na precyzję formułowanych przez prowadzących poleceń oraz prezentację – w trakcie zajęć

wprowadzających – zakładanych efektów uczenia oraz sposobów ich ewaluacji. Wszystkie sformułowane zastrzeżenia zostały przekazane członkom Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz Wydziałowej Komisji Dydaktycznej z prośbą o przekazanie ich kierownikom katedr oraz rozważenie przygotowania listu do pracowników. Działania wymagane powyższą rekomendacją zostały wobec powyższego zrealizowane.

W rekomendacjach z roku akademickiego 2018/2019 pojawiły się także sugestie dotyczące zwrócenia głębszej uwagi na potrzeby studentów zagranicznych. W sposób szczególnie podkreślano konieczność skonstruowania czytelnej strony w języku angielskim oraz przygotowania innych rozwiązań ułatwiających funkcjonowanie tej grupy studentów. W wyniku podjętych działań zidentyfikowane problemy zostały przekazane członkom komisji wydziałowych. Dodatkowo zachęcono pracowników do uczestnictwa w szkoleniach w ramach projektu „Podniesienie kompetencji kadry akademickiej i potencjału instytucji w przyjmowaniu osób z zagranicy – Welcome to Poland”. Ich zasadniczym celem było ugruntowanie wiedzy osób prowadzących zajęcia na temat różnic interkulturowych. Z uwagi na zmiany strukturalne uzupełnienie angielskiej wersji strony Wydziału Humanistycznego jest w trakcie realizacji.

Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia zwróciła również uwagę na zastrzeżenia dotyczące zajęć prowadzonych przez doktorantów. Podkreśliła przy tym potrzebę edukacji metodycznej skierowanej do nich oraz zorganizowania innych form wsparcia doktorantów (np. w postaci współprowadzenia zajęć oraz hospitacji zajęć prowadzonych samodzielnie). Realizacja wskazanej rekomendacji została przekazana władzom wydziału oraz kierownikom studiów doktoranckich i szkół doktorskich, jak również została w miarę możliwości uwzględniona przy planowaniu zajęć roku bieżącym. W przedmiotowej sprawie warto dodać, że od pewnego czasu doktoranci uczestniczą w zajęciach z *dydaktyki szkoły wyższej w zakresie językoznawstwa lub literaturoznawstwa*.

2. Porównanie uzyskanych wyników pomiaru z wynikami z 3 poprzednich pomiarów

Wyniki tegorocznego procesu oceny zajęć dydaktycznych z perspektywy ankiet studenckich oraz hospitacji zajęć prowadzonych przez pracowników nie odbiegają w znacznym stopniu od wyników trzech wcześniejszych procesów. Przede wszystkim w niewielkim stopniu w stosunku do roku ubiegłego spadła sumaryczna zwrotność ankiet studenckich, co jest tendencją przeciwną do spadku notowanego na UMK, wynoszącego 12,01% w roku bieżącym w stosunku do 17,09% w roku ubiegłym. Oceny przypisywane prowadzącym, określonym zajęciom oraz wybranym ich aspektom tylko w niewielkim stopniu odbiegają od wyników pomiarów przeprowadzonych w trzech poprzednich latach akademickich. Jak można sądzić, przyczyną takiego stanu rzeczy może być – spowodowana sytuacją pandemiczną – zmiana trybu kształcenia ze stacjonarnego na zdalny. Nie zmienia to jednak faktu, że zaobserwowane różnice nie budzą większego niepokoju, jak również mają swoje obiektywne uzasadnienie. Porównanie bieżącego procesu ankietyzacji z wynikami pomiarów przeprowadzonych w trzech poprzednich latach akademickich prezentuje poniższa tabela.

Czynnik/rok akademicki	2019/2020	2018/2019	2017/2018	2016/2017
Zwrotność	24,29%	25,88%	22,93%	19,96%
Ogólna ocena zajęć	4,60	4,64	4,63	4,62
Ocena prowadzącego	4,63	4,68	4,67	4,66
Ocena osiągniętych efektów uczenia	4,53	4,57	4,57	4,54
Prowadzący był dostępny dla studentów na konsultacjach	4,73	4,79	4,77	4,77

Prowadzący wykazywał właściwy poziom kultury osobistej	4,73	4,77	4,76	4,75
Prowadzący był zawsze przygotowany do zajęć	4,70	4,75	4,73	4,74
Prowadzący efektywnie wykorzystywał czas przeznaczony na zajęcia	4,58	4,61	4,62	4,61
Prowadzący ocenił studentów sprawiedliwie	4,58	4,64	4,62	4,59
Prowadzący realizował zajęcia w sposób jasny i zrozumiały	4,47	4,53	4,52	4,51
Program zajęć zawarty w sylabusie został w całości zrealizowany	4,64	4,67	4,66	4,64
Treść zajęć i sposób ich prowadzenia umożliwiły osiągnięcie zawartych w sylabusie efektów kształcenia	4,50	4,55	4,56	4,53
To były wartościowe zajęcia	4,45	4,48	4,48	4,46

3. Opis podstawowych problemów wymagających działań naprawczych (usprawniających)

Pomimo dość wysokiej – dobrej i bardzo dobrej – oceny procesu dydaktycznego istnieją jego elementy, które wymagają szczególnej uwagi władz dziekańskich i rektorskich:

- (1) Podstawowym problemem podnoszonym przez kierowników katedr oraz koordynatorów kierunków studiów jest nadal bardzo niska zwrotność ankiet studenckich, utrudniająca ewaluację procesu kształcenia oraz zastosowanie odpowiednich procedur jego udoskonalania;
- (2) Nadal zwraca się uwagę na niedoskonałości procesu ankietyzacji, dotyczące z jednej strony konstrukcji samej ankiety (m.in. dostosowywanie kształtu pytań do sytuacji zewnętrznej, polegające na uwzględnieniu np. adekwatności niektórych pytań do realizacji procesu kształcenia w ograniczeniach pandemicznych oraz precyzyjniejsze określanie intencji formułowanych pytań, np. w wypadku wartościowości określonych zajęć czy sposobów oceny stopnia przygotowania prowadzących do zajęć), z drugiej zaś utrudnień przeprowadzenia samego procesu (m.in. problemu terminu dostępu do wyników ankiet, utrudniającego zmiany w obsadzie zajęć, wypracowania procedur współpracy z innymi wydziałami w procesie ewaluacji współorganizowanych zajęć dydaktycznych czy wdrożenia osobnego systemu oceny zajęć na studiach podyplomowych);
- (3) Konieczność intensyfikacji działań związanych z dokumentacją procesu dydaktycznego poprzez zwracanie szczególnej uwagi na terminowość przygotowywania sylabusów zajęć, uwzględnianie w nich jasnych metod i kryteriów oceny, dbałość o bieżącą weryfikację efektów uczenia oraz udoskonalanie metod kształcenia w większym stopniu aktywizujących studentów;
- (4) Wskazane jest uświadomienie pracownikom specyfiki związanej z pracą ze studentami zagranicznymi. Istniejącym nadal problemem są bowiem różnice interkulturowe wpływające na sposób realizacji procesu dydaktycznego oraz wnikające z tego faktu nieporozumienia. Podkreśla się także konieczność dostosowywania tempa realizacji zajęć do możliwości percepcyjnych studentów zagranicznych;
- (5) Pewnym problemem związanym z realizacją procesu dydaktycznego jest niższa – w jednostkowych wypadkach – ocena zajęć prowadzonych przez pracowników nieetatowych, głównie na kierunkach wygaszanych, oraz doktorantów. W tej materii większej uwagi wymaga także przeciążenie części pracowników nadgodzinami oraz rozważenie możliwości redukcji liczebności grup ćwiczeniowych oraz konieczność wypracowania stabilnych procedur organizowania procesu dydaktycznego, co

umożliwiłoby terminowe dostosowywanie się pracowników wydziału do warunków wymaganych nowymi zarządzeniami władz rektorskich;

- (6) Wskazane jest także kontynuowanie działań związanych z poprawą stanu sal dydaktycznych w Collegium Humanisticum oraz dostosowania ich do procesu kształcenia.

4. Wykaz działań usprawniających

Lp.	Rekomendacja	Osoba odpowiedzialna	Termin
1.	Podjęcie działań zmierzających do zwiększenia stopnia zwrotności ankiet studenckich przez zachęcanie do ich wypełniania oraz wskazywanie na skuteczność takiej procedury na corocznym spotkaniu władz dziekańskich ze studentami	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia wspólnie z prodziekanem ds. studenckich i prodziekanem ds. kształcenia	Cykliczne spotkania władz dziekańskich ze studentami WH na początku 2. semestru roku akademickiego
2.	Zwrócenie uwagi na nieadekwatność niektórych pytań ankiety w stosunku do sytuacji zewnętrznej (np. ograniczeń pandemicznych) oraz ich nieprecyzyjność	Informacja przekazania Uczelnianej Radzie ds. Jakości Kształcenia	W postaci niniejszej rekomendacji
3.	Zwracanie szczególnej uwagi na terminowe umieszczanie sylabusów zajęć w systemie informatycznym oraz konieczności uwzględniania w nich jasno określonych metod kształcenia i kryteriów oceny	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia, przedstawiciele poszczególnych jednostek w Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia	Wiosna – lato 2021
4.	Podjęcie działań związanych ze wskazywaniem prowadzącym różnic interkulturowych przy kształceniu obcokrajowców przez kontynuowanie szkoleń dotyczących różnic interkulturowych.	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia wspólnie z prodziekanem ds. studenckich i prodziekanem ds. kształcenia oraz koordynatorami kierunków	Zadanie ciągłe
5.	Podjęcie działań w stosunku do nisko ocenianych prowadzących poprzez przekazanie rekomendacji kierownikom katedr i koordynatorom kierunków	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia – rekomendacja przekazana Dziekanowi WH, kierownikom katedr i koordynatorom kierunków	Wiosna 2021
6.	Uwagi wymaga sposób prowadzenia zajęć przez doktorantów - rozszerzenie współprowadzenia przez nich zajęć oraz częstsze hospitacje zajęć prowadzonych samodzielnie	Rekomendacja przekazana Dziekanowi WH i kierownikom studiów doktoranckich prowadzonych na WH	Wiosna 2021

7.	Podnoszenie kwestii przydatności zdobytej przez studentów wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych oraz uzmysławianie odmienności kształcenia na profilu ogólnoakademickim i praktycznym	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia, przedstawiciele poszczególnych jednostek w Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia	Zadanie ciągłe
8.	Podjęcie działań umożliwiających koordynatorom kierunków i kierownikom katedr wcześniejszy dostęp do wyników procesu ankietyzacji , co pozwoli na szybsze wprowadzenie usprawnień procesu dydaktycznego	Informacja przekazania Uczelnianej Radzie ds. Jakości Kształcenia	W postaci niniejszej rekomendacji

5. Wnioski końcowe

Przeprowadzona ewaluacja będąca wynikiem analizy procesu ankietyzacji oraz hospitacji wskazuje na generalnie stabilny poziom oceny zarówno pracowników, jak i zajęć dydaktycznych, nieodbiegający w znaczny sposób od ogólnej oceny zajęć na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Wskazane w latach ubiegłych problemy były przedmiotem szczególnej uwagi władz dziekańskich oraz Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia. Część wskazanych rekomendacji podlega już procedowaniu, a ich skutków można oczekiwać w najbliższej przyszłości. Dotyczy to m.in. przygotowania doktorantów do realizacji procesu kształcenia w szkole wyższej oraz przygotowania pracowników do pracy z obcokrajowcami oraz właściwej identyfikacji różnic interkulturowych oraz wynikających z nich nieporozumień.